

ALBERT MARENČIN NIKDY A POZORUHODNÉ NÁVRATY

Spisovateľ, scenárista, dramaturg, výtvarník, Doctor Honoris Causa, Chevalier de l'Ordre des Arts et Lettres, Pribinov kríž I. triedy, Ordre National du Mérite, Igric, vyznamenanie za celoživotné filmové dielo.

Ako som sa stretol s niektorými pozoruhodnými ľuďmi, s francúzskymi surrealistami i nesurrealistami, básnikmi a výtvarníkmi, s kolážou a výtvarným umením, všemohúcou imagináciou, s filmom, umeleckým prekladom a pyrenejským včelárom... samizdatom a totalitou.

Rodák z Bystrého (1922), okres Vranov nad Topľou. Vyštudoval Filozofickú fakultu na Slovenskej univerzite v Bratislave. V roku 1944 sa aktívne zúčastnil SNP. Po skončení vojny pracoval v denníku Národná obroda, neskôr pokračoval v štúdiu v Paríži. V rokoch 1949-1972 pracoval v Československom štátnom filme (lektor, dramaturg, scenárista). V roku 1972 bol z politických dôvodov prepustený z práce so zákazom publikovať. Až do odchodu na dôchodok (1987) pracoval v Slovenskej národnej galérii. Od roku 1965 je členom patafyzického hnutia v Paríži, od roku 1977 členom surrealistickej skupiny v Československu. Písať začal počas vysokoškolských štúdií. Svojou tvorbou sa radí medzi pokračovateľov surrealistického hnutia, je autorom vojnových próz a filmových scenárov. Okrem vlastnej

tvorby sa venoval prekladom z francúzštiny. Ako výtvarník sa venuje tvorbe koláží, výtvarnej histórii a kritike. V roku 1969 sa stal spoluzakladateľom časopisu Analogon. **Dielo**, výber: *Okamih pravdy*, 1994, poézia, *Predná hliadka*, 1950, román, *Davidovým prakom*, 1979, satirické poviedky (samizdatové vydanie), *Ako som sa stretol s niektorými pozoruhodnými ľuďmi*, 1993, spomienkové prózy, *Nikdy*, 1996, eseje (predtým vyšla ako samizdatová literatúra), *Návraty na Muráň*, 1996, eseje (predtým vyšla ako samizdatová literatúra), *Košický pustovník*, 1988, kniha rozhovorov s výtvarníkom Júliusom Jakobym, *Laterna Magika*, 2006, výber surrealistických a patafyzických textov, dvojazyčné francúzsko-slovenské vydanie, *Dezertéri alebo ľudský faktor*, 2008, subjektívny autobiografický text o prvých dňoch SNP. **Scenáre**: *Zemianska češť*, 1955, *Prerušená pieseň*, 1959, *Polnočná omša*, 1961, *Barnabáš Kos*, 1964. **Rozhlasové hry**: *Záchranná hamovka*, 1942, *Nový život*, 1943. **Preklady**, výber: Alfred Jarry-*Kráľ Ubu*, Alfred Jarry-*Skutki a názory doktora Faustrolla*, patafyzika, Jacques Derrida-*Naučiť sa konečne žiť*, Posledný rozhovor s J. Birnbaumom, Jean Ferry-*Strojvodca*, Aimé Césaire-*Zošiť o návrate do rodného kraja*.

Spomienky plynú, nenarušovane, ba práve naopak jemne podnecované, rytmus udávajúcimi otázkami, ktoré sa však nevyhýbajú žiadnym háklivostiam: pretrvávajúcemu ľavičiarstvu opytovaného, spolužitiu surrealizmu a totalitného režimu či iným ošemetnostiam. Spomienky plynú, kliše sa rozplývajú, legendy zanikajú, odkrýva sa pravda, svetlo dopadá na veci, ktoré sú alebo sa zdajú nepomenovateľné a neuchopiteľné a priveľmi zložené, a ktoré sa stali v našej spoločnosti v posledných desaťročiach. Vytrvalé, pokojné a poctivé úsilie opytovaného vysvetliť bez pátosu, sebaľútosťi či napokon sebaospravedlňovania dôvody a okolnosti svojho konania a životných situáciách na križovatkách dejín, prerastá jeho súkromný vesmír a stáva sa školou života a v neposlednej miere aj katarziou pre náš všetkých. Marenčin sa neľutuje, nezatrpkol, nevymáha odškodné od života. Hral naplno, nenechával si zadné vrátka a priznával karty: predtým aj teraz! Dáva do nich nazrieť. V neposlednej miere je vzácne spoznávať reakcie a konanie ľudí v krízových a ohrozujúcich situáciách, ich lojalitu či zbabelosť.

Umelec by sa mal nad svojim úspechom prinajmenšom zamyslieť.
Albert Marenčin